

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Ιστορία της Νεοελληνικής Διασποράς Έρευνα και Διδασκαλία

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Ρέθυμνο 4-6 Ιουλίου 2003

ΤΟΜΟΣ Α΄

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Δαμανάκης Μιχάλης
Καρδάσης Βασίλης
Μιχελακάκη Θεοδοσία
Χουρδάκης Αντώνης

Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ., Ρέθυμνο 2004

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ: ΜΙΧΑΛΗΣ ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ

- Αριθμός 9 -

© Πανεπιστήμιο Κορήτης
Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.
Εργαστήριο Διαπολιτισμικών
και Μεταναστευτικών Μελετών
(Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)
Πανεπιστημιούπολη Ρεθύμνου
741 00 Ρέθυμνο
Τηλέφωνο: 28310-77635, 77605
Fax: 28310- 77636
e-mail: ediamme@edc.uoc.gr
www.uoc.gr/diaspora
www.ediamme.edc.uoc.gr

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ Δ.Ε.
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ
& ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
(Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)

ΠΑΙΔΕΙΑ ΟΜΟΓΕΝΩΝ

Επιστημ. Υπεύθυνος Έργου: Μιχάλης Δαμανάκης

Χρηματοδότηση: Ευρωπαϊκή Ένωση,
Υπουργείο Εθνικής Παιδείας
και Θρησκευμάτων

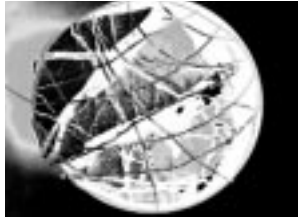
Φορέας παρακολούθησης: Ε.Υ.Δ. ΕΠΕΑΕΚ

Φορέας υλοποίησης: Πανεπιστήμιο Κρήτης
Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.
Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και
Μεταναστευτικών Μελετών
(Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)

Επιμέλεια τόμου: Δαμανάκης Μιχάλης
Καρδάσης Βασίλης
Μιχελακάκη Θεοδοσία
Χουρδάκης Αντώνης

Σελιδοποίηση τόμου: Κελαϊδής Χρυσούλα

Εξώφυλλο: Θεοδοσάκης Φριξός

Επιστημονική Επιτροπή Συνεδρίου

Βρυώνης Σπύρος
Clogg Richard
Γκότοβος Αθανάσιος
Λεοντίνης Γεώργιος
Χασιώτης Ιωάννης
Χατζηιωσήφ Χρήστος

Οργανωτική Επιτροπή Συνεδρίου

Δαμανάκης Μιχάλης (πρόεδρος)
Βάμβουκας Μιχάλης
Καρδάσης Βασίλης
Κωνσταντινίδης Στέφανος
Μιχόπουλος Αριστοτέλης
Τάμης Αναστάσιος
Φιλιππάκη Ειρήνη
Φωτιάδης Κων/νος
Χουρδάκης Αντώνης

Γραμματειακή Υποστήριξη Συνεδρίου

Μιχελκάκη Θεοδοσία
Μουνδριανάκη Μαρίνα
Μουσέτης Γρηγόρης
Παπαδομιχελάκης Αντώνης
Πετράκη Κυριακή

Οικονομική Επιτροπή Συνεδρίου

Κοντογιάννη Διονυσία
Παπαλεξοπούλου Ευθυμία
Πετρουλάκη Μαρία

Χρηματοδότηση

ΥΠΕΠΘ/ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΕΠΕΑΕΚ II

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Α' ΤΟΜΟΥ

Πρόλογος των επιμελητών έκδοσης	9
Εισαγωγή στη θεματική και την οργάνωση του Συνεδρίου	11
Πρόγραμμα Συνεδρίου	15

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΙ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Νεοελληνικό κράτος και νεοελληνική διασπορά

- Δαμανάκης Μ.: Νεοελληνικό κράτος και νεοελληνική διασπορά: Θεσμικές και εκπαιδευτικοπολιτικές διαστάσεις στη μεταξύ τους σχέση	25
- Κωνσταντίνιδης Σ.: Ελληνική διασπορά και ιστορία	45
- Γκότοβος Α.: Εθνική, εθνοτική και πολιτισμική ταυτότητα: Διασπορές, διαφορές και πατρίδες	50
- Clogg R.: Some reflections on the history of the Greek Diaspora	75
- Χατζηιωσήφ Χ.: Ζητήματα ιστοριογραφίας της ελληνικής «διασποράς»	80

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

1ος θεματικός άξονας: Ρεύματα μετανάστευσης ελληνικών πληθυσμών και εγκατάσταση στις χώρες υποδοχής (παρευξείνιες χώρες)

- Καρδάσης Β.: Εκπαίδευση στη διασπορά	87
- Ξανθοπούλου - Κυριακού Α.: Η παρουσία των Ελλήνων της Ρωσίας και της ΕΣΣΔ στην ελληνική ιστοριογραφία (19ος-20ος αι.)	93
- Φωτιάδης Κ.: Ο Ν. Καζαντζάκης και οι Έλληνες του Καυκάσου: Όταν η λογοτεχνία συναντά την ιστορία	104
- Αρατζιώνη Μ.: Ρωσική και ουκρανική ιστοριογραφία σε ζητήματα ιστορίας, γλώσσας και παραδοσιακού πολιτισμού των Ελλήνων της Βόρειας Αζοφικής (18ος-αρχές 21ου αι.)	113
- Κασκαμανίδης Γ.: Ο ελληνισμός του κυβερνείου Καρς της Ρωσίας (1878-1920). Μέτρα αποκατάστασης, διοικητική, θρησκευτική και εκπαιδευτική οργάνωση	125
- Λουκασβίλι Ν.: Το ελληνικό σχολείο του Βατούμ	135

2ος θεματικός άξονας: Κοινωνική, θρησκευτική, πολιτιστική και πολιτική οργάνωση των παροικιών

- Πυργιωτάκης Ι.: Πρώιμη διαπολιτισμικότητα στην εποχή του εθνοκεντρισμού: Η απόπειρα του Κ. Καραθεοδωρή στο ελληνικό Πανεπιστήμιο της Σμύρνης	143
- Σακρ Μ.: Ελληνική κοινότητα Αλεξάνδρειας 1850-1960: Πολιτιστική κληρονομιά	148
- Αγαθαγγελίδου Μ.: Ελληνικές παροικίες-κοινότητες της Β. Αφρικής (Λιβύης, Τυνησίας, Αλγερίας, Μαρόκου) από την ίδρυσή τους μέχρι σήμερα	153
- Κουδούνα Μ.: Κοινωνικοοικονομική, πολιτισμική, εκπαιδευτική, θρησκευτική και πολιτική οργάνωση των Ελλήνων στην πόλη της Βιέννης	158

- Ματαράγκας Β.: Ο Ελληνισμός της Κωνσταντινούπολης, Ίμβρου και Τενέδου: 80 χρόνια μετά τη Συνθήκη της Λωζάννης (1923-2003)	167
- Στεργίου Α.: Ο βίος και η δράση των πολιτικών προσφύγων στο ανατολικό μπλοκ	180
- Μανδουλαρά Α.: Ελληνικές επιχειρηματικές κοινότητες στη Μεσόγειο την εποχή του κεφαλαίου: Τεργέστη, Λιβόρνο, Μασσαλία. Μια συγκριτική προσέγγιση	192
- Ιορδανίδου Δ.: Ελληνική διασπορά στην ιταλική χερσόνησο: Βενετία, Ρώμη, Αγκόνα, Νάπολη (μέσα 15ου/17ος αι.)	197
- Παπαδοπούλου Δ.: Έλληνες στο Παρίσι στα τέλη του 19ου αιώνα: Η αρχική οργάνωση μιας κοινότητας της διασποράς	207

3ος θεματικός άξονας: Οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ένταξη στις κοινωνίες υποδοχής

- Παπαδημητρίου Γ.: Η «Ελληνοαιγυπτιακή Ορθόδοξος Κοινότητα Μανσούρας» γίνεται «Ελληνική»	217
- Τομαρά-Σιδέρη Μ.: Ο ελληνικός παροικιακός ευεργετισμός	227
- Τρίμη-Κύρου Κ.: «Η πόλις αυτή δεν είχε πόλις αιγυπτιακή, είχε πόλις διεθνής»: Η αλεξανδρινή παροικία απέναντι στο αιγυπτιακό κίνημα ανεξαρτησίας (1919-1922)	231
- Μαραγκούλης Μ.: Πτυχές της σύγχρονης κουλτούρας της Αιγύπτου μέσα από τις διαμεσολαβήσεις του Ευγ. Μιχαηλίδη	247
- Ραμουτσάκη Ι.: Η μέριμνα για το πνεύμα, την ψυχή και το σώμα: Η συμβολή της κατήχησης και της κοινωνικής πρόνοιας στην ελληνική παροικία της Βενετίας τον 17ο αι.	255
- Πορφυρίου Ε.: Το πολιτικό-οικονομικό κλίμα των κοινωνιών υποδοχής ως σημαντικός παράγοντας για την ίδρυση και ένταξη των ελληνικών κοινοτήτων: Μερικά παραδείγματα παροικιών στην ιταλική χερσόνησο, 1450-1700	260
- Σαμαριτάκη Ε.: Εθνογραφικό ερευνητικό πρόγραμμα παραρτήματος ΕΙΠ Οδησού. Κριμαία-περίοδος 1η: Κατεύθυνσεις, συμπεράσματα, προοπτικές	267
- Ντάλντας Ν.: Τα διαφορετικά κριτήρια ερμηνείας της ελληνόφωνης και της παρευξείνιας ορθόδοξης διασποράς, αναφορικά με τη θρησκευτική και πολιτισμική της διάρθρωση, στην Ευρώπη του 21ου αιώνα	277
- Παπαλεξοπούλου Ε.: Εξιδανίκευση του ιστορικού παρελθόντος και η συμβολή της στη δόμηση της εθνοπολιτισμικής ταυτότητας: Η περίπτωση των ομογενών μαθητών από τη Γεωργία	285
- Γεωργιτισογιάννη Ε.: Η κοινωφελής δραστηριότητα των Ελλήνων της Ρουμανίας τον 19ο αιώνα: Το έργο των Κωνσταντίνου Ξενοκράτους και Γεωργίου Κυριαζή	295
- Μπενάκη Π.: Το θέατρο στον Πόντο: Οι πρώτες εκδηλώσεις θεατρικής δραστηριότητας	301
- Πίνακας Εισηγητών Συνεδρίου	311

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Β' ΤΟΜΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

2ος θεματικός άξονας: Κοινωνική, θρησκευτική, πολιτιστική και πολιτική οργάνωση των παροικιών

- **Παπαϊωάννου Σ.:** Σύστημα κοινωνικής οργάνωσης και επικοινωνίας των κοινωνικοπολιτιστικών και οικονομικών σχέσεων των Ελλήνων μεταναστών. Το παράδειγμα της Νυρεμβέργης 11
- **Καναβάκης Μ.:** Οργάνωση και στόχοι των ελληνικών κοινοτήτων στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας 20
- **Νικολαΐδης Α.:** Η διαδικασία συγκρότησης της ελληνικής φοιτητικής κοινότητας του Μπόχουμ 34
- **Μπλιούμη Α.:** Πολιτιστική ένταξη απόδημων Ελλήνων στη Δυτική Γερμανία: Παραδείγματα από τη λογοτεχνία και το θέατρο 47
- **Μιχαλακάκη Θ.:** Από τον Σύμβουλο στον Συντονιστή Εκπαίδευσης: Οργανωτικές παράμετροι της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό 56
- **Βεντούρα Λ.:** Έλληνες μετανάστες στο μεταπολεμικό Βέλγιο: Διαδικασίες διαμόρφωσης κοινότητας και ταυτοτήτων 63
- **Διαλεκτόπουλος Θ.:** Ιστορική προσέγγιση της παρουσίας των Ελλήνων στις Κάτω Χώρες από το 1600 μέχρι την εποχή της μετανάστευσης του 1950 70
- **Κουτσοπανάγου Γ.:** Ο Τύπος της ελληνικής διασποράς και μετανάστευσης μέσα από το πρόγραμμα Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου, 1784-1996. Σκέψεις και προβληματισμοί για την προσέγγισή του ως ιστορική πηγή. 82

3ος θεματικός άξονας: Οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ένταξη στις κοινωνίες υποδοχής

- **Κιτροφέφ Α.:** Η ελληνοαμερικανική πολιτισμική ταυτότητα τη δεκαετία του 1990 89
- **Vryonis Speros Jr.:** A Microhistory of five Extended & Related Kephallonia Families in China, India, Africa, Russia, Romania and the United States 1896-2003 97
- **Chimbo P./Κωνσταντινίδης Σ.:** Η εικόνα των Ελληνοκαναδών δεύτερης γενιάς: Εκπαίδευση, απασχόληση και εισοδήματα 113
- **Μιχόπουλος Α.:** Ο ρόλος των επιφανών Ελληνοαμερικανών στην ομογένεια και στις Η.Π.Α.: Μια σύντομη ανασκόπηση 134
- **Νικολιδάκης Ν.:** Η συμβολή της Ακαδημίας Αγίου Βασιλείου στην ελληνόγλωσση εκπαίδευση των Η.Π.Α. 142
- **Καρπόζηλος Κ.:** Το πρώιμο σοσιαλιστικό κίνημα στις Η.Π.Α. και η περίπτωση της εφημερίδας «Φωνή του εργάτου» 156
- **Πισσαλίδης Β.:** Ελληνικός ομογενειακός τύπος-MME και διαπολιτισμική επικοινωνία. Η περίπτωση της Νέας Υόρκης 164
- **Theorphanous T., MP:** Greek Political Mobilisation in Australia 172
- **Τάμης Α.:** Τυπολογία ιστοριογραφίας της ελληνικής εποικίσης στην Ωκεανία και Νότια Αμερική 178
- **Αρβανίτη Ε.:** Η αυστραλιανή εκπαιδευτική πολιτική και οι μορφές εκπαιδευτικής αυτο-οργάνωσης της ελληνικής παροικίας: Το παράδειγμα των Εθνικών Σχολείων 188
- **Κεφαλληνού Ε.:** Η διδασκαλία της ελληνο-αυστραλιανής ιστορίας στο

Πανεπιστήμιο: Καινοτομία και γνώση μέσω της ελληνο-αυστραλιανής εμπειρίας	199
- Ταλιγκάρου Α.: Η ελληνική μετανάστευση του τέλους του 19ου αι. μέσα από την ελληνική λογοτεχνία. Μια μελέτη περίπτωσης	205
- Petre Ben.: Η διαχρονική παρουσία των ομογενειακών ΜΜΕ στην Αυστραλία	210
- Πετράκη Κ.: Αίγυπτος - Αυστραλία - Ν. Ζηλανδία - Ελλάδα - Ν. Ζηλανδία: Ιστορικές προεκτάσεις και κοινωνικό-ψυχολογικές διαστάσεις μιας μεταναστευτικής βιογραφίας	221
- Λουκέρης Κ.: «Αυτοκρατορικοί Έλληνες», «Μισοί-μισοί» και «Έλληνες-Ορόμο»: Τάξη, φυλή και έθνος στην ταυτότητα των Ελλήνων της Αιθιοπίας	228
- Μεταξίδης Ν.: Η ελληνική παρουσία στην Αφρική. Η περίπτωση των Ελλήνων του Καμερούν	238
- Μπαμπούνης Χ. κ.α.: Έλληνες της διασποράς στο Σουδάν. Η περίπτωση του Χαρτούμ (19ος-20ος αι.): Κοινοτική οργάνωση, ταυτότητες και συμπεριφορές	249
- Ρούσου Μ.: Ελλήνων βίοι παράλληλοι. Κυπριακός απόδημος ελληνισμός 1878 – 2003: Σύντομη ιστορική αναδρομή σε θέματα έρευνας και διδασκαλίας	262
- Τέγος Α./Παυλίδης Σ.: Η οικονομική, κοινωνική και πολιτική ένταξη των Ελλήνων και Ελληνοκυπρίων μεταναστών στη Μεγάλη Βρετανία και μια πρόταση διδασκαλίας της ιστορίας	275

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

4ος θεματικός άξονας: Η διδασκαλία της ιστορίας της νεοελληνικής διασποράς στο εθνικό κέντρο και στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της ομογένειας: Παιδαγωγικά και επιστημολογικά ζητήματα

- Λεοντίνης Γ.: Πολυπολιτισμικότητα και διδακτική της ιστορίας. Βασικές αρχές προγράμματος σπουδών	285
- Χουρδάκης Α.: Προς μια «Ιστορία τρίτου χώρου»: Ζητήματα διδασκαλίας της ιστορίας και του πολιτισμού των Ελλήνων της διασποράς	297
- Παπαδάκης Ν./Μπόκολας Β.: Εγχειρίδια ιστορίας και πολιτισμού των Ελλήνων της διασποράς: Μεθοδολογία συγγραφής διδακτικού υλικού	306
- Βούρη Σ.: Η διδασκαλία της ιστορίας στην ελληνική μειονότητα της Αλβανίας από το 1991 κ.ε.: Ιδεολογία και πολιτική	321
- Κόκκινος Γ.: Ιεροί πόλεμοι για την Ιστορία. Πολυπολιτισμικότητα, νεοσυντηρητισμός, μεταμοντερνισμός και κριτική στο μεταμοντέρνο. Το παράδειγμα των Η.Π.Α.	345
- Τραντάς Π.: Διαπολιτισμική Διδακτική της Ιστορίας: Θεωρητικές προσεγγίσεις και εφαρμογές. Το ιταλικό παράδειγμα	370
- Σταματοπούλου - Βασιλάκου Χ.: Το θέατρο του ελληνισμού της διασποράς, 19ος-20ος αιώνας: Συμβολή ενός πανεπιστημιακού μαθήματος στη διδασκαλία της ιστορίας του ελληνισμού της διασποράς	377
- Αγραφιώτου Π./Ζαχόπουλος Χ.: Ελληνική υπερατλαντική μετανάστευση: Στοχοθεσία, μέθοδοι και τρόποι διδασκαλίας της	386
- Γιωτίτσας Ν.: Ιστορία της μετανάστευσης: Αναγκαιότητα και δυνατότητες μιας διδακτικής προσέγγισης	398
- Δεληγιάννη Α., Λουκά Μ.: Το μάθημα της ιστορίας και της ιστορίας της νεοελληνικής διασποράς στα ημερήσια και απογευματινά ελληνικά σχολεία της Βρετανίας	408
- Πίνακας Εισηγητών Συνεδρίου	421

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ ΕΚΔΟΣΗΣ

Η ιστορία της ελληνικής διασποράς είναι τόσο μακραίωνη όσο και εκείνη του κέντρου, δεδομένου ότι οι Έλληνες ήταν ανέκαθεν, και συνεχίζουν να είναι, διασπορικός λαός. Ο ερευνητής και ιστοριογράφος της διασποράς ωστόσο αν και αντιμετωπίζει τα ίδια ή παρόμοια μεθοδολογικά ζητήματα με εκείνον που ασχολείται με την ιστορία του κέντρου, όταν θελήσει να περιοδολογήσει και να κατατμήσει το αντικείμενο, έτσι ώστε να μπορέσει να το αναλύσει και να το ερμηνεύσει κατά τον πλέον έγκυρο επιστημονικό τρόπο, έρχεται αντιμέτωπος και με εγγενείς δυσκολίες λόγω του ιδιαίτερου ιστοριογραφικού μεγέθους της διασποράς.

Η εστίαση του συνεδρίου, και συνακόλουθα των παρόντων πρακτικών, στην «ιστορία της νεοελληνικής διασποράς», κατ' αντιστοιχία προς τη νεοελληνική ιστορία, επιβλήθηκε, λοιπόν, από μεθοδολογικούς λόγους, αλλά και από το γεγονός ότι οι δημιουργοί και φορείς της ιστορίας της νεοελληνικής διασποράς είναι σήμερα παρόντες δια φυσικών προσώπων, τα οποία βρίσκονται σε κάποια μορφή αλληλεπίδρασης με το εθνικό κέντρο.

Ο υπότιτλος του συνεδρίου «Έρευνα και Διδασκαλία» προσδιορίστηκε από τις ανάγκες του προγράμματος «*Παιδεία Ομογενών*»¹, στο πλαίσιο του οποίου πραγματοποιήθηκε το συνέδριο.

Το δεύτερο σκέλος του υπότιτλου προσέλκυσε στο συνέδριο παιδαγωγούς και διδακτολόγους εισηγητές, πράγμα που οδήγησε σ' έναν όχι αυτονόητο διάλογο μεταξύ ιστορικών και παιδαγωγών/διδακτολόγων. Σ' αυτούς προστέθηκαν βέβαια και οικονομολόγοι, κοινωνιολόγοι, φιλόλογοι και πολιτικοί επιστήμονες, οι οποίοι ερευνούν αντίστοιχες πτυχές της νεοελληνικής διασποράς, καταθέτοντας καθένας από αυτούς τα αποτελέσματα των δικών του ερευνών.

Εκτιμούμε ότι αυτή η πολυοπτική προσέγγιση του αντικειμένου και προπάντων η προσπάθεια σύζευξης του ιστορικού και του παιδαγωγικού λόγου αποτελούν ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του συνεδρίου.

Η δόμηση του προγράμματος του συνεδρίου, και συνακόλουθα και των πρακτικών του, βασίστηκε στο διαχωρισμό της νεοελληνικής διασποράς σε «ιστορική» και σε «μεταναστευτική», και συμπεριέλαβε τους ακόλουθους τέσσερις θεματικούς άξονες²:

1ος θεματικός άξονας: *Ρεύματα μετανάστευσης ελληνικών πληθυσμών και εγκατάσταση στις χώρες υποδοχής (15ος-20ος αιώνας): Προβλήματα έρευνας και ερμηνείας,*

2ος θεματικός άξονας: *Κοινωνική, θρησκευτική, πολιτιστική, οικονομική και πολιτική οργάνωση των παροικιών,*

3ος θεματικός άξονας: *Οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ένταξη στις κοινωνίες υποδοχής,*

4ος θεματικός άξονας: *Η διδασκαλία της ιστορίας της νεοελληνικής διασποράς στο εθνικό κέντρο και στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της ομογένειας: Παιδαγωγικά και επιστημολογικά ζητήματα.*

Αυτή η κατηγοριοποίηση μάς επιτρέπει να προβούμε σε πρώτες διαπιστώσεις ως προς την κατανομή των εισηγήσεων και του συνακόλουθου ερευνητικού ενδιαφέροντος στα δύο

¹ Το πρόγραμμα Παιδεία Ομογενών χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Παιδείας και την Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ, και στοχεύει στη διατήρηση, στην καλλιέργεια και την προώθηση της ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού στην ελληνική διασπορά, μέσω της βελτίωσης της παρεχόμενης πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκεται η ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, η επιμόρφωση των αποσπώμενων και των ομογενών εκπαιδευτικών, η υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για ομογενείς μαθητές, καθώς και η δημιουργία δικτύων επικοινωνίας, βάσεων δεδομένων και δυνατοτήτων τηλεκπαίδευσης μέσα από το διαδίκτυο και τη δορυφορική τηλεόραση.

² Οι τέσσερις θεματικοί άξονες εμπεριέχονταν στο κείμενο της προκήρυξης του συνεδρίου και οι εισηγητές εκαλούνταν να εντάξουν οι ίδιοι την εισήγησή τους σ' έναν απ' αυτούς τους τέσσερις άξονες.

είδη της νεοελληνικής διασποράς (ιστορική και μεταναστευτική) και στους τέσσερις θεματικούς άξονες. Οι συχνότητες των κατανομών αυτών ενδεχομένως δεν είναι αντιπροσωπευτικές του συνόλου των ερευνών που διεξάγονται σήμερα στο εν λόγω αντικείμενο, όμως δεν παύουν να είναι ενδεικτικές και να επιτρέπουν, αν όχι την εξαγωγή συμπερασμάτων τουλάχιστον τη διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων.

Η πρώτη διαπίστωση είναι ότι υπάρχει μια ίση κατανομή των εισηγητών και επομένως ισότιμο ενδιαφέρον για τη διερεύνηση της ιστορικής (βλ. μέρος δεύτερο) και της μεταναστευτικής (βλ. μέρος τρίτο) διασποράς.

Η ιστορική διασπορά και η συνακόλουθη έρευνα εστιάζονται στις μέρες μας κυρίως στις παρευξείνιες χώρες, οι οποίες αναζητούν στο σύνολό τους και μαζί μ' αυτές και οι ελληνικές παροικίες, ένα νέο ρόλο και μια νέα ταυτότητα στο διαμορφούμενο μεταψυχροπολεμικό τοπίο. Αντίθετα, η μεταναστευτική διασπορά απαντάται και στις πέντε ηπείρους.

Η Διδακτική της Ιστορίας είναι ένας κλάδος όχι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος στην Ελλάδα. Για δε τη διδασκαλία της ιστορίας της διασποράς άρχισε να γίνεται λόγος, μεταξύ των επιστημόνων, μόλις την τελευταία πενταετία. Αναμενόμενο επομένως ήταν, αυτό το σκέλος του συνεδρίου (βλ. μέρος τέταρτο) να υστερεί ποσοτικά έναντι των άλλων.

Ως προς τους τρεις θεματικούς άξονες που αφορούν στην ιστορική και μεταναστευτική διασπορά θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι δεν είχαμε ούτε μια εισήγηση που να εντάσσεται σαφώς στον πρώτο θεματικό άξονα της μεταναστευτικής διασποράς. Δηλαδή το θέμα της μετακίνησης Ελλήνων μεταναστών, από τα τέλη του 19ου αιώνα μέχρι το 1970, από την Ελλάδα ή και την ιστορική διασπορά σε χώρες υποδοχής μεταναστών στις πέντε ηπείρους και η αρχική εγκατάστασή τους σ' αυτές τις χώρες φαίνεται να μην αποτελεί αντικείμενο έρευνας και συζήτησης μεταξύ των ειδικών επιστημόνων.

Να σημαίνει άραγε αυτό, ότι οι εποχές και τα αίτια της μαζικής αποδημίας των νεοελλήνων εργατών και αγροτών είναι «απωθημένα» στο συλλογικό υποσυνείδητό μας ή ότι η μνήμη μας λειτουργεί επιλεκτικά;

Μήπως από την άλλη πλευρά το αυξημένο ενδιαφέρον για διερεύνηση της ιστορικής πορείας του παρευξείνιου ελληνισμού και η ανάδειξη της επιτυχούς ένταξης και πορείας των πρώην Ελλήνων μεταναστών και νυν ομογενών Ελλήνων στις διάφορες χώρες υποδοχής/διαμονής συναρτάται με την ελπίδα ότι αυτά συμβάλλουν στη διαμόρφωση ταυτότητας και στην αναζήτηση νέου ρόλου του ελληνισμού στο διαμορφούμενο οικονομικό, κοινωνικό-πολιτισμικό και πολιτικό παγκόσμιο τοπίο;

Όπως και να έχουν τα πράγματα, το εθνικό κέντρο φαίνεται να ανακαλύπτει εκ νέου τις διασπορές του, οι δε διασπορές έχουν ωστόσο τους δικούς τους «γηγενείς» μελετητές, πολλοί από τους οποίους έδωσαν το δικό τους παρόν στο συνέδριο και εκπροσωπούνται επάξια, δίπλα στους ελλαδίτες ερευνητές, στους παρόντες δύο τόμους.

Η διαπίστωση αυτού του κοινού ενδιαφέροντος και οι συνεργασίες μεταξύ των ελλαδιτών ειδικών επιστημόνων κι εκείνων της διασποράς ανήκουν στις ευχάριστες και αισιόδοξες διαπιστώσεις του συνεδρίου.

Το συνέδριο άφησε, όμως, και μια πικρή γεύση σ' όλους τους συμμετέχοντες, ότι υστερούμε ακόμα σε κεντρικούς, συντονιστικούς, υποστηρικτικούς, ερευνητικούς θεσμούς και σε οργανωμένα επιστημονικά δίκτυα, και προπάντων ότι χάνεται ανεπιστρεπτί πολύτιμο αρχειακό υλικό.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ

Έρευνα και διδασκαλία

Στόχος και θεματικοί άξονες

Στόχος του συνεδρίου είναι η συζήτηση και διασαφήνιση θεμάτων και ζητημάτων που αφορούν στην ιστοριογραφία της νεοελληνικής διασποράς και στη διδασκαλία της ιστορίας της νεοελληνικής διασποράς.

Οι θεματικοί άξονες του συνεδρίου είναι οι ακόλουθοι:

1ος θεματικός άξονας: Ρεύματα μετανάστευσης ελληνικών πληθυσμών και εγκατάσταση στις χώρες υποδοχής (15ος – 20ος αιώνας): Προβλήματα έρευνας και ερμηνείας.

2ος θεματικός άξονας: Κοινωνική, θρησκευτική, πολιτιστική, οικονομική και πολιτική οργάνωση των παροικιών.

3ος θεματικός άξονας: Οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ένταξη στις κοινωνίες υποδοχής.

4ος θεματικός άξονας: Η διδασκαλία της ιστορίας της νεοελληνικής διασποράς στο εθνικό κέντρο και στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της ομογένειας: Παιδαγωγικά και επιστημολογικά ζητήματα.

Κριτήρια οργάνωσης του προγράμματος

Το πρόγραμμα του συνεδρίου οργανώθηκε με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

1ο κριτήριο: Οι τέσσερις θεματικοί άξονες

2ο κριτήριο: Ιστορική διασπορά

3ο κριτήριο: Μεταναστευτική διασπορά

4ο κριτήριο: Γεωγραφική διάσταση της διασποράς

Επίσης, ελήφθη πρόνοια ώστε να υπάρχει χρόνος για πολιτικές τοποθετήσεις των εκπροσώπων της Βουλής, Υπουργείων και πολιτικών φορέων, καθώς και για μια στρογγυλή τράπεζα στο τέλος του συνεδρίου.

Θεματική

Οι λόγοι που μας ώθησαν να διοργανώσουμε το παρόν συνέδριο συναρτώνται άμεσα με το δεύτερο μέρος του υπότιτλου του. Δηλαδή, με τη διδασκαλία, η οποία με τη σειρά της ανάγεται στη στοχοθεσία και στα περιεχόμενα του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών».

Το πρόγραμμα «Παιδεία Ομογενών» είναι, ως γνωστόν, ένα από τα τέσσερα προγράμματα Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, χρηματοδοτείται από το Υπουργείο και την Ευρωπαϊκή Ένωση, στα πλαίσια του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Β' και Γ' ΚΠΣ) και υλοποιείται από το «Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών» (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ) του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Ένας από τους βασικούς στόχους του προγράμματος είναι η κατάρτιση Προγραμμάτων Σπουδών και η παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας, καθώς και για τη διδασκαλία Στοιχείων Ιστορίας και Πολιτισμού στην ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη διασπορά.

Η διδασκαλία, λοιπόν, Στοιχείων Ιστορίας ήταν και είναι το ζητούμενο.

Όμως, ποιας ιστορίας, του εθνικού κέντρου ή και εκείνης της διασποράς;

Αυτό ήταν ένα από τα ερωτήματα που μας απασχόλησαν στα πρώτα κιάλας βήματα του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών».

Κι αν προχωρήσουμε στη διδασκαλία τόσο της ιστορίας του εθνικού κέντρου όσο και της διασποράς, πώς συνδέονται αυτές μεταξύ τους καθώς και με την ιστορία της εκάστοτε χώρας διαμονής;

Εξετάζουμε την ιστορία της διασποράς ως προέκταση και αναπόσπαστο κομμάτι της ιστορίας του εθνικού κέντρου, ή μήπως σε συνάρτηση και ως μέρος της ιστορίας της κάθε χώρας διαμονής, οπότε από τη μια καταλήγουμε σε πολλές, και όχι μια, ιστορίες της διασποράς, και από την άλλη σε μια θεώρηση της ελληνικής διασποράς σ' ένα διεθνές περιβάλλον και άρα πέρα από τα όρια της εθνικής ιστορίας;

Αυτά και άλλα παρόμοια ερωτήματα μας απασχόλησαν και συνεχίζουν να μας απασχολούν σε θεωρητικό επίπεδο.

Σε κάποια απ' αυτά έχουμε μάλιστα ήδη απαντήσει, επειδή η Παιδαγωγική, ως εφαρμοσμένη επιστήμη, δεν έχει την πολυτέλεια να αναβάλλει τις αποφάσεις της, δεδομένου ότι η εκπαιδευτική πράξη δεν περιμένει.

Το ερώτημα, για παράδειγμα, διδασκαλία μόνο της ιστορίας του εθνικού κέντρου ή και της διασποράς, απαντήθηκε αρκετά νωρίς και τεκμηριώθηκε παιδαγωγικά.

Σύμφωνα με το παιδαγωγικό σκεπτικό μας, αν θέλουμε να ενεργοποιήσουμε και να αξιοποιήσουμε στη διαδικασία μάθησης τα βιώματα, τις παραστάσεις, τις εμπειρίες του παιδιού, τότε πρέπει να αντλήσουμε τα περιεχόμενα και να ξεκινήσουμε τη διαδικασία διδασκαλίας - μάθησης από το άμεσο περιβάλλον του παιδιού, δηλαδή την οικογένειά του, τη γειτονιά του, το σχολείο του την παροικία του.

Κι αν, από την άλλη, ο αναπτυσσόμενος άνθρωπος πρέπει να αποκτήσει αυτοσυνειδησία και μια κοινωνικοπολιτισμική ταυτότητα που να έχει συνέχεια στο χρόνο, τότε πρέπει να του δώσουμε την ευκαιρία να ενασχοληθεί και να συνειδητοποιήσει την προέλευσή του, και άρα το παρελθόν του – αλλά φυσικά και το παρόν των συγγενών του, των ομοεθνών του, της παροικίας του.

Θα μπορούσα να αναφέρω κι άλλα επιχειρήματα, για να τεκμηριώσω θεωρητικά την αναγκαιότητα διδασκαλίας της ιστορίας της διασποράς.

Όμως δεν θα συνεχίσω, γιατί το πρόβλημά μας δεν είναι μόνο τα θεωρητικά ζητούμενα και ζητήματα, αλλά και τα πρακτικά ζητήματα που αντιμετωπίσαμε και αντιμετωπίζουμε στην προσπάθειά μας να συλλέξουμε ιστορικό υλικό το οποίο θα αξιοποιούσαμε στη συνέχεια ως εκπαιδευτικό υλικό.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίσαμε, και αντιμετωπίζουμε, εστιάζονται κυρίως στα ακόλουθα σημεία:

- στην απουσία ή στην ελλιπή ιστοριογραφία για αρκετές χώρες όπου λειτουργεί ελληνόγλωσση εκπαίδευση και είναι παρόν το πρόγραμμα «Παιδεία Ομογενών»,

- στην ανυπαρξία οργανωμένων αρχείων ή και στη δυσκολία πρόσβασης στα υπάρχοντα,

- στη δυσκολία εξεύρεσης ειδικών επιστημόνων που θα μας κατέθεταν μια έγκυρη επισκόπηση της ιστορίας της διασποράς για κάθε χώρα,

- στις σχεδόν μηδενικές δυνατότητες του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» να χρηματοδοτήσει έρευνες και μελέτες στο εξωτερικό, λόγω της μη επιλεξιμότητας τέτοιου είδους δαπανών.

Κάτω, λοιπόν, απ' αυτές τις συνθήκες η οργάνωση του παρόντος συνεδρίου κρίθηκε απολύτως αναγκαία και σκόπιμη.

Και φυσικά δεν προσδοκούμε ότι το συνέδριο θα απαντήσει σ' όλα τα θεωρητικά ζητούμενα, ούτε ότι θα επιλύσει τα πρακτικά ζητήματα. Ωστόσο, είμαστε σίγουροι ότι θα μας δώσει αρκετά ερεθίσματα και ιδέες για να συνεχίσουμε, να βελτιώσουμε ή και να αλλάξουμε κάποιες από τις δραστηριότητές μας που σχετίζονται με τη διδασκαλία της ιστορίας

των ελληνικών παροικιών ανά τον κόσμο.

Ιδιαίτερα από τη συνάντηση και τον τριήμερο διάλογο μεταξύ Ιστορικών και Παιδαγωγών προσδοκούμε ωφέλιμα και σε εκπαιδευτική πολιτική και πράξη μεταφράσιμα συμπεράσματα.

Από την άλλη ελπίζουμε ότι το παρόν συνέδριο θα φανεί γενικότερα χρήσιμο τόσο για το εθνικό κέντρο και την ελληνική διασπορά όσο και για την ίδια την επιστήμη.

Η χρονολογική και θεματική οριοθέτηση του συνεδρίου προκύπτουν ήδη από τη διατύπωση του τίτλου του. Χρονολογικά εστιάζουμε στη νεοελληνική διασπορά και μάλιστα τόσο στην «ιστορική διασπορά» η οποία προέκυψε κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες κυρίως κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, καθώς και κατά την περίοδο ολοκλήρωσης και εδραίωσης του νεοελληνικού κράτους, όσο και στη «μεταναστευτική διασπορά», η οποία είναι προϊόν των μεταναστευτικών ρευμάτων, κυρίως κατά τον 20ο αιώνα, από το εθνικό κέντρο, αλλά και από την ιστορική διασπορά, προς τρίτες χώρες, όπως: ΗΠΑ, Καναδάς, Αυστραλία, Αφρική και Ευρώπη.

Παρόλο που η οργάνωση του προγράμματος των εισηγήσεων δεν ήταν πάντα δυνατή με βάση τις κατηγορίες: «ιστορική διασπορά», «μεταναστευτική διασπορά» και «γεωγραφική διάσταση της διασποράς» ελπίζουμε ότι αυτές οι διαστάσεις θα αναδειχθούν και κατά τη διάρκεια του συνεδρίου.

Η χρήση του όρου «διασπορά» ίσως ερμηνευθεί από κάποιους ως μια συγκεκριμένη θεματική προσέγγιση. Ότι, δηλαδή, οι διοργανωτές του συνεδρίου ορμώνται από την παραδοχή πώς υπάρχει ένα εθνικό κέντρο από το οποίο εκπορεύονται οι πληθυσμιακές μετακινήσεις και προς το οποίο προσανατολίζονται, ή τουλάχιστον διατηρούν έστω μια συναισθηματική σχέση, τα μέλη των διασπορικών κοινοτήτων και υπ' αυτή την έννοια «κέντρο» και «διασπορά» συγκροτούν αυτό που συνήθως αποκαλούμε «ελληνισμό».

Δηλαδή, ένα είδος πολιτισμικής, ιδεολογικής και συναισθηματικής κοινότητας, χωρίς κοινό ενιαίο γεωγραφικό χώρο, ωστόσο με ένα εθνικό κέντρο, το οποίο λειτουργεί κατά κανόνα ως σημείο αναφοράς για όλους.

Σύμφωνα με αυτή τη λογική, κύριο χαρακτηριστικό της σχέσης μεταξύ κέντρου και διασποράς είναι ότι το κέντρο λειτουργεί, κατά κανόνα, ως πομπός, ως τροφοδότης και η διασπορά ως (απο)δέκτης.

Αυτή τη λογική τη συναντούμε στα σχετικά θεσμικά κείμενα, στα οποία θα αναφερθώ στην εισήγησή μου, και εν μέρει και στην αρχική στοχοθεσία του έργου «Παιδεία Ομογενών», μέσω του οποίου το Υπουργείο Παιδείας επιχειρεί να παρέμβει εκπαιδευτικοπολιτικά στη διασπορά.

Το έργο «Παιδεία Ομογενών» σε συνδυασμό με τους αποσπασμένους εκπαιδευτικούς και τους Συντονιστές Εκπαίδευσης Εξωτερικού λειτουργούν αυτή την περίοδο ως ο κατεξοχήν πολιτισμικός τροφοδότης της διασποράς.

Όμως, όσο λογική φαίνεται, εκ πρώτης όψεως, αυτή η προσέγγιση άλλο τόσο προβληματική είναι για δύο κυρίως λόγους: έναν πολιτικό και έναν παιδαγωγικό.

Σε πολιτικό επίπεδο, η πιθανότητα να αντιδράσει η χώρα διαμονής, ως ένα άλλο εθνικό κέντρο, στην προσπάθεια της Ελλάδας να παρέμβει εκπαιδευτικοπολιτικά στην επικράτειά του, είναι ανά πάσα στιγμή δεδομένη, και έχουμε δείγματα τέτοιων αντιδράσεων.

Από την άλλη πλευρά, σε επίπεδο παιδαγωγικής παρέμβασης δεν είναι καθόλου σίγουρο ότι οι σημερινοί μαθητές των διαφόρων μορφών ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στη διασπορά είναι έτοιμοι να αποδεχθούν τα πολιτισμικά περιεχόμενα, τα πρότυπα και τις αξίες που «εισάγονται» από την Ελλάδα στην εκάστοτε χώρα διαμονής.

Και αυτό επειδή οι κοινωνικοπολιτισμικές προϋποθέσεις και οι ανάγκες των σημερινών μαθητών βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση όχι τόσο με τις εξελίξεις στο εθνικό κέντρο, αλλά προπάντων, αν όχι αποκλειστικά, με την ιστορική φάση εξέλιξης της οικογένειάς τους και της παροικίας τους, και εν γένει με τις ιστορικές συγκυρίες κάτω από τις οποίες λαμβάνει χώρα η κοινωνικοποίησή τους.

Και είναι προφανής η δυνατότητα που έχει το παρόν συνέδριο να αναλύσει τις ιστορικές συγκυρίες κάτω από τις οποίες λειτουργούν σήμερα οι επιμέρους διασπορές, να αναδείξει τα προβλήματα και τις προοπτικές τους και να φωτίσει συνολικά την ιστορική εξέλιξη της νεοελληνικής διασποράς, έτσι ώστε να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε κι εμείς καλύτερα τις διαδικασίες κοινωνικοποίησης και εκπαίδευσης στη διασπορά και να τις εντάξουμε στο ιστορικό τους συγκείμενο.

Ρέθυμνο 20-06-2003

Μιχάλης Δαμανάκης

Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ
Έρευνα και διδασκαλία

Παρασκευή 4 Ιουλίου 2003

Αμφιθέατρο Δ3

Εγγραφές
Δαμανάκης Μ.

Χαιρετισμοί: - του Πρύτανη Πανεπιστημίου Κρήτης, κ. Νικολάου
- εκπροσώπων υπουργείων, αρχών, οργανισμών και φορέων

Ολομέλεια: Νεοελληνικό κράτος και νεοελληνική διασπορά
Τοποθετήσεις εκπροσώπων υπουργείων, φορέων, οργανισμών

Διάλειμμα

Ολομέλεια: Νεοελληνικό κράτος και νεοελληνική διασπορά
Πυργιωτάκης Ι.

-Χασιώτης Ι.Κ.: «Νεοελληνική ιστορία και συγκριτική διασπορά: Ιστορικές επαλληλίες και ιστοριογραφικές ασυμμετρίες»

-Δαμανάκης Μ.: «Νεοελληνικό κράτος και νεοελληνική διασπορά: Θεσμικές και εκπαιδευτικοπολιτικές διαστάσεις στη μεταξύ τους σχέση»

- Κωνσταντινίδης Στ.: «Ελληνική διασπορά και ιστορία»

- Χατζηιωσήφ Χρ.: «Ζητήματα ιστοριογραφίας της ελληνικής διασποράς»

- Clogg R.: «Defining the Diaspora: the Case of the Greeks»

Συζήτηση

Απογευματινή συνεδρία

Αμφιθέατρο Δ3

Ολομέλεια: Ιστορική διασπορά: 1ος θεματικός άξονας: Ρεύματα μετανάστευσης ελληνικών πληθυσμών και εγκατάσταση στις χώρες υποδοχής (παρευξείνιες χώρες)

Κωνσταντινίδης Στ.

- Καρδάσης Β.: «Εκπαίδευση στην ελληνική διασπορά: 18ος-19ος αιώνας»

- Ξανθοπούλου Αρτ.: «Η παρουσία των Ελλήνων της Ρωσίας/ΕΣΣΔ στην ελληνική ιστοριογραφία (19ος-20ος αι.)»

- Φωτιάδης Κ.: «Ο Ν. Καζαντζάκης και οι Έλληνες του Καυκάσου. Όταν η λογοτεχνία συναντά την Ιστορία»

Συζήτηση

Διάλειμμα

Α' Παράλληλη Συνεδρία Αμφιθέατρο Δ3

Ιστορική διασπορά: 1ος θεματικός άξονας: Ρεύματα μετανάστευσης ελληνικών πληθυσμών και εγκατάσταση στις χώρες υποδοχής (παρευξείνιες χώρες)

Καρδάσης Βασ.

- Αρατζιώνη Μ.: «Οι Έλληνες της Κριμαίας και της Αζοφικής, 18ος- αρχές 21ου αιώνα: Ιστορική ανασκόπηση στη διαμόρφωση των ελληνικών κοινοτήτων και σημερινή πραγματικότητα»

- Κασκαμανίδης Ι.: «Ο ελληνισμός του κυβερνείου Καρς της Ρωσίας (1878-1920): Διοικητική, θρησκευτική και εκπαιδευτική οργάνωση»

- Λουκασβίλι Ν.: «Το ελληνικό σχολείο του Βατούμ»

Συζήτηση

Β' Παράλληλη Συνεδρία Αμφιθέατρο Δ7

Ιστορική διασπορά: 2ος θεματικός άξονας: Κοινωνική, θρησκευτική, πολιτιστική και πολιτική οργάνωση των παροικιών

Ξανθοπούλου Αρτ.

- Πυργιωτάκης Ι.: «Πρώιμη διαπολιτισμικότητα στην εποχή του εθνοκεντρισμού: Η απόπειρα του Κων/νου Καραθεοδωρή στο Ελληνικό Πανεπιστήμιο της Σμύρνης»

- Σακρ Μαχμούτ: «Ελληνική κοινότητα Αλεξάνδρειας 1850-60. Πολιτιστική κληρονομιά»

- Αγαθαγγελίδου Μ.: «Ελληνικές παροικίες-κοινότητες της Β. Αφρικής (Λιβύης, Τυνησίας, Αλγερίας, Μαρόκου) από την ίδρυσή τους μέχρι σήμερα»

Συζήτηση

Γ' Παράλληλη Συνεδρία Αμφιθέατρο Δ6

Ιστορική διασπορά: 2ος θεματικός άξονας: Κοινωνική, θρησκευτική, πολιτιστική και πολιτική οργάνωση των παροικιών

Φωτιάδης Κ.

- Κουδουνά Μ.: «Κοινωνικοοικονομική, πολιτισμική, εκπαιδευτική, θρησκευτική και πολιτική οργάνωση των Ελλήνων στην πόλη της Βιέννης»

- Μатарάγκας Β.: «Ο Ελληνισμός της Κωνσταντινούπολης, Ίμβρου και Τενέδου: 80 χρόνια μετά την Συνθήκη της Λωζάννης (1923-2003)»

- Στεργίου Ανδρ.: «Πολιτικοί πρόσφυγες στο ανατολικό μπλοκ»

Συζήτηση

Δεξίωση στο εστιατόριο του Πανεπιστημίου

άβρατο 5 Ιουλίου 2003

Πρωινή Συνεδρία Αμφιθέατρο Δ3

Ολομέλεια: Διδακτική της Ιστορίας: 4ος θεματικός άξονας: Η διδασκαλία της ιστορίας της νεοελληνικής διασποράς στο εθνικό κέντρο και στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της ομογένειας: Παιδαγωγικά και επιστημολογικά ζητήματα.

Τάμης Αν.

- Λεοντσίνης Γ.: «Πολυπολιτισμικότητα και διδακτική της ιστορίας»
- Χουρδάκης Αντ.: «Ζητήματα διδακτικής-διδασκαλίας της ιστορίας και του πολιτισμού της ελληνικής διασποράς»
- Γκότοβος Αθ.: «Εθνική, εθνοτική και πολιτισμική ταυτότητα: Διασπορές, διαφορές και πατρίδες»

Συζήτηση

Α' Παράλληλη Συνεδρία Αμφιθέατρο Δ3

4ος θεματικός άξονας: Η διδασκαλία της ιστορίας της νεοελληνικής διασποράς στο εθνικό κέντρο και στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της ομογένειας: Παιδαγωγικά και επιστημολογικά ζητήματα.

Λεοντσίνης Γ.

- Βούρη Σοφία: «Η διδασκαλία της ιστορίας στην ελληνική μειονότητα της Αλβανίας σήμερα: Ιδεολογία και πολιτική»
- Κόκκινος Γ.: «Ιστοριογραφία και μειονότητες: "Οι πόλεμοι της Ιστορίας" και η διεκδίκηση του δικαιώματος στη διαφορά. Το παράδειγμα των ΗΠΑ»
- Σταματοπούλου - Βασιλάκου Χρ.: «Το θέατρο του ελληνοισμού της διασποράς: 19ος-20ος αιώνας -Συμβολή ενός πανεπιστημιακού μαθήματος στη διδασκαλία της ιστορίας του ελληνοισμού της διασποράς»

Συζήτηση

Διάλειμμα

4ος θεματικός άξονας: Η διδασκαλία της ιστορίας της νεοελληνικής διασποράς στο εθνικό κέντρο και στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της ομογένειας: Παιδαγωγικά και επιστημολογικά ζητήματα.

Χουρδάκης Αντ.

- Αγραφιώτου Περσ./Ζαχόπουλος Χρ.: «Στοχοθεσία και μέθοδοι διδασκαλίας της Ιστορίας της ελληνικής υπερατλαντικής διασποράς»
- Τραντάς Π.: «Διαπολιτισμική Διδακτική της Ιστορίας: Θεωρητικές προσεγγίσεις και εφαρμογές. Το ιταλικό παράδειγμα»
- Καλογεράς Γ.: «Η διδασκαλία της καλλιτεχνικής παραγωγής των ελλήνων μεταναστών και των αμερικανών ελληνικής καταγωγής στη τριτοβάθμια εκπαίδευση: μία πρόταση»

Συζήτηση

- Παπαδάκης Νικ./Μπόκοκας Βασ.: «Εγχειρίδια ιστορίας και πολιτισμού των Ελλήνων της διασποράς: Μεθοδολογία συγγραφής διδακτικού υλικού»
- Γιωτίτσας Ν.: «Ιστορία της μετανάστευσης: Αναγκαιότητα και δυνατότητες διδακτικής προσέγγισης»

Συζήτηση

Β' Παράλληλη Συνεδρία Αμφιθέατρο Δ7

Μεταναστευτική διασπορά: 2ος θεματικός άξονας: Κοινωνική, θρησκευτική, πολιτιστική και πολιτική οργάνωση των παροικιών Γκότοβος Αθ.

- Καναβάκης Μ.: «Δημιουργία και στόχοι των ελληνικών κοινοτήτων και συλλόγων στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας»
- Μιχελακάκη Θεοδ.: «Από το Σύμβουλο στο Συντονιστή Εκπαίδευσης. Οι οργανωτικές παράμετροι της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό»
- Παπαϊωάννου Σκ.: «Σύστημα επικοινωνίας και κοινωνικής οργάνωσης των κοινωνικοπολιτιστικών και οικονομικών σχέσεων των Ελλήνων μεταναστών. Το παράδειγμα της Νυρεμβέργης»

**Συζήτηση
Διάλειμμα**

Μεταναστευτική διασπορά: 2ος θεματικός άξονας: Κοινωνική, θρησκευτική, πολιτιστική και πολιτική οργάνωση των παροικιών Βούρη Σ.

- Βεντούρα Λ.: «Έλληνες μετανάστες στο μεταπολεμικό Βέλγιο: Διαδικασίες διαμόρφωσης κοινότητας και ταυτοτήτων»
- Διαλεκτόπουλος Θ.: «Ιστορική προσέγγιση της παρουσίας των Ελλήνων στις Κάτω Χώρες από το 1600 μέχρι την εποχή της μετανάστευσης του 1950»

Συζήτηση

- Νικολαΐδης Αλ.: «Η διαδικασία συγκρότησης της ελληνικής φοιτητικής κοινότητας του Μπόχουμ»
- Μπλιούμη Αγ.: «Πολιτιστική ένταξη απόδημων Ελλήνων στη Δυτική Γερμανία: Παραδείγματα από τη λογοτεχνία και το θέατρο»

Συζήτηση

Γ' Παράλληλη Συνεδρία Αμφιθέατρο Δ6

Ιστορική διασπορά: 2ος θεματικός άξονας: Κοινωνική, θρησκευτική, πολιτιστική και πολιτική οργάνωση των παροικιών Μιχόπουλος Αρ.

- Μανδουλαρά Α.: «Ελληνικές επιχειρηματικές κοινότητες στη Μεσόγειο την εποχή του κεφαλαίου: Τεργέστη, Λιβόρνο, Μασσαλία. Μια συγκριτική προσέγγιση»
- Ιορδανίδου Δ.: «Ελληνική διασπορά στην ιταλική χερσόνησο. Βενετία, Ρώμη, Αγκόνα, Νάπολη (μέσα 15ου/17ος αι.)»
- Παπαδοπούλου Δ.: «Έλληνες στο Παρίσι στα τέλη του 19ου αιώνα: Η αρχική οργάνωση μιας κοινότητας της διασποράς»

**Συζήτηση
Διάλειμμα**

Ιστορική διασπορά: 3ος θεματικός άξονας: Οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ένταξη στις κοινωνίες υποδοχής.

Βάμβουκας Μ.

- Παπαδημητρίου Παν.: «Η "Ελληνοαιγυπτιακή Ορθόδοξος Κοινότης Μανσούρας" γίνεται Ελληνική»
- Τομαρά-Σιδέρη Μ.: «Ο ελληνικός παροικιακός ευεργετισμός»

- Τρίμη-Κύρου Κ.: «Η πόλις αυτή δεν είχε πόλις αιγυπτιακή, είχε πόλις διεθνή». Η αλεξανδρινή παροικία απέναντι στο αιγυπτιακό κίνημα ανεξαρτησίας (1919-1922)»

Συζήτηση

- Μαραγκούλης Μ.: «Πτυχές της σύγχρονης κουλτούρας της Αιγύπτου μέσα από τις διαμεσολαβήσεις του Ευγ. Μιχαηλίδη»

- Ραμουτσάκη Ιωάν.: «Κοινωνική και θρησκευτική οργάνωση των παροικιών: “Η μέριμνα για το πνεύμα, την ψυχή και το σώμα – Η συμβολή της κατήχησης και της κοινωνικής πρόνοιας στην ελληνική παροικία της Βενετίας τον 17ο αι.”»

- Πορφυρίου Ελ.: «Το πολιτικό-οικονομικό κλίμα των κοινωνιών υποδοχής ως σημαντικός παράγοντας για την ίδρυση και ένταξη των ελληνικών κοινοτήτων: Μερικά παραδείγματα παροικιών στην ιταλική χερσόνησο, 1450-1700»

Συζήτηση

Απογευματινή Συνεδρία Αμφιθέατρο Δ3

Ολομέλεια: Μεταναστευτική διασπορά: 3ος θεματικός άξονας: Οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ένταξη στις κοινωνίες υποδοχής.

Clogg R.

- Κιτρορέφ Αλ.: «Εξέλιξη της εθνοπολιτισμικής ταυτότητας των Ελλήνων στις ΗΠΑ 1950-2001»

- Βρυώνης Σπ.: «The Greek -American in the Fifth Generation. A Family Case Study in Reference to the Processes of Absorption, Acculturation and Accommodation»

- Τσίμπος Π./Κωνσταντινίδης Στ.: «Η εικόνα των Ελληνοκαναδών δεύτερης γενιάς: Εκπαίδευση, απασχόληση και εισοδήματα»

Συζήτηση

Διάλειμμα

Α' Παράλληλη Συνεδρία Αμφιθέατρο Δ3

Μεταναστευτική διασπορά: 3ος θεματικός άξονας: Οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ένταξη στις κοινωνίες υποδοχής.

Φλουρής Γ.

- Μιχόπουλος Α.: «Ο ρόλος των επιφανών Ελληνοαμερικανών στην ομογένεια και στις ΗΠΑ: Μια σύντομη ανασκόπηση»

- Νικολιδάκης Νικ.: «Η συμβολή του διδασκαλικού κολεγίου της Ακαδημίας Αγ. Βασιλείου Ν. Υόρκης στην ελληνόγλωσση εκπαίδευση των ΗΠ.Α.»

- Καρπόζηλος Κ.: «Το πρώιμο σοσιαλιστικό κίνημα στις Η.Π.Α. και η περίπτωση της εφημερίδας «Φωνή του εργάτου»

-Πισσαλίδης Β.: «Ομογενειακός τύπος-MME και διαπολιτισμική επικοινωνία. Η περίπτωση της Ν.Υόρκης»

Συζήτηση

Β' Παράλληλη Συνεδρία Αμφιθέατρο Δ7

Μεταναστευτική διασπορά: 3ος θεματικός άξονας: Οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ένταξη στις κοινωνίες υποδοχής.

Φιλιππάκη-Warburton Ειρ.

- Σοφοκλέους Μ.Α.: «Κύπριοι στην Αυστραλία: Μετανάστευση και εγκατάσταση»

- Ρούσσου Μ.: «Ελλήνων βίοι παράλληλοι –κυπριακός απόδημος ελληνισμός 1878 – 1978: Σύνομη ιστορική ανάδρομη σε θέματα έρευνας και διδασκαλίας»

- Φιλιππάκη Ειρ./Δεληγιάννη Αγγ.: «Το μάθημα της ιστορίας της νεοελληνικής διασποράς στα ημερήσια κι απογευματινά ελληνικά σχολεία της Βρετανίας»

- Τέγος Αρ./Παυλίδης Σ.: «Οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ένταξη των ελλήνων και ελληνοκυπρίων μεταναστών στη Μεγάλη Βρετανία.

Συζήτηση

Γ' Παράλληλη Συνεδρία Αμφιθέατρο Δ6

Μεταναστευτική διασπορά: 3ος θεματικός άξονας: Οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ένταξη στις κοινωνίες υποδοχής.

Παπαδογιαννάκης Ν.

- Στεφανίδου Αν.: «Η ποίηση των Ελλήνων μεταναστών στις Η.Π.Α., από τις αρχές του 20ου αιώνα έως σήμερα»

-Ταλιγκάρου Αγγ.: «Η ελληνική μετανάστευση του τέλους του 19ου αι. μέσα από την ελληνική λογοτεχνία. Μια μελέτη περίπτωσης»

- Μπενάκη Πολ.: «Η θεατρική δραστηριότητα στον Πόντο στα τέλη του 19ου αιώνα»

Συζήτηση

K

Κυριακή 6 Ιουλίου 2003

Αμφιθέατρο Δ3

Ολομέλεια: Μεταναστευτική διασπορά: 3ος θεματικός άξονας: Οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ένταξη στις κοινωνίες υποδοχής.

Κιτροέφ Αλ.

- Θεοφάνους Θ.: «Political integration of Greeks in Australia»
- Τάμης Αν.: «Τυπολογία ιστοριογραφίας της ελληνικής εποίκησης στην Ωκεανία και Ν. Αμερική»
- Μακράκη Λ.: «Travels in Greece: A New Interdisciplinary and Diachronic Approach to Greek History for American Students of Greek Descent»

Συζήτηση

Α' Παράλληλη Συνεδρία

Αμφιθέατρο Δ3

Μεταναστευτική διασπορά: 3ος θεματικός άξονας: Οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ένταξη στις κοινωνίες υποδοχής.

Σοφοκλέους Μ.

- Αρβανίτη Ευγενία: «Η αυστραλιανή εκπαιδευτική πολιτική και οι μορφές εκπαιδευτικής αυτοοργάνωσης της ελληνικής παροικίας: Το παράδειγμα των Εθνικών Σχολείων»
- Κεφαλληνού Ελ.: «Διδασκαλία της Ελληνο-Αυστραλιανής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο: Καινοτομία και γνώση μέσω της ελληνο-αυστραλιανής εμπειρίας»
- Petre Ben.: «Η διαχρονική παρουσία των ομογενειακών ΜΜΕ στην Αυστραλία»

- Πετράκη Κ.: «Αίγυπτος - Αυστραλία - Ν. Ζηλανδία - Ελλάδα - Ν. Ζηλανδία: Ιστορικές προεκτάσεις και κοινωνικο-ψυχολογικές διαστάσεις μιας βιογραφίας»

Συζήτηση

Διάλειμμα

Β' Παράλληλη Συνεδρία

Αμφιθέατρο Δ7

Μεταναστευτική διασπορά: 3ος θεματικός άξονας: Οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ένταξη στις κοινωνίες υποδοχής.

Τσίμπος Π.

- Μάντζαρης Ε.: «Οργανωτικές παράμετροι του ελληνισμού στη Νότια Αφρική: Μια ιστορική περιοδολόγηση 1890-2002»
- Λουκέρης Κ.: «Αυτοκρατορικοί Έλληνες, Μισοί-μισοί και Έλληνες-Ορόμο: Τάξη, φυλή και έθνος στην ταυτότητα των Ελλήνων της Αιθιοπίας»
- Μεταξίδης Ν.: « Η ελληνική παρουσία στην Αφρική. Η περίπτωση των Ελλήνων του Καμερούν»

- Μπαμπούνης Χ. κ.α.: «Έλληνες της διασποράς στο Σουδάν. Η περίπτωση του Χαρτούμ (19ος-20ος αι.): Κοινωνική οργάνωση, ταυτότητες και συμπεριφορές»

Συζήτηση

Γ' Παράλληλη Συνεδρία Αμφιθέατρο Δ6

10:10-12:00	Ιστορική διασπορά: 3ος θεματικός άξονας: Οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ένταξη στις κοινωνίες υποδοχής.
Προεδρείο:	Γιωτίτσας Ν. <ul style="list-style-type: none">- Σαμαριτάκη Ελ.: «Εθνογραφικό ερευνητικό πρόγραμμα παραρτήματος ΕΙΠ Οδησού. Κριμαία-περίοδος 1η. Κατευθύνσεις, συμπεράσματα, προοπτικές»- Ντάλντας Νικ.: «Τα διαφορετικά κριτήρια ερμηνείας της ελληνόφωνης και της παρευξείνιας ορθόδοξης διασποράς, αναφορικά με τη θρησκευτική και πολιτισμική της διάρθρωση, στην Ευρώπη του 21ου αιώνα»- Παπαλεξοπούλου Ευθ.: «Εξιδανίκευση του ιστορικού παρελθόντος και η συμβολή της στη δόμηση της ταυτότητας: Η περίπτωση των ομογενών μαθητών από τη Γεωργία»- Γεωργιτισογιάννη Ευαγγ.: «Η Κοινωνική δραστηριότητα των Ελλήνων της Ρουμανίας το 19ο αιώνα: Το έργο των Κωνσταντίνου Ξενοκράτους και Γεωργίου Κυριαζή»
12:00-12:15	Συζήτηση Διάλειμμα
12:15-14:30	Στρογγυλή τράπεζα: Επιστημολογικά και μεθοδολογικά ζητήματα της ιστοριογραφίας της νεοελληνικής διασποράς και της διδασκαλίας της ιστορίας της νεοελληνικής διασποράς
Συντονισμός:	Δαμανάκης Μ.
Ομιλητές:	Βρυώνης Σπ. Λεοντσίνης Γ. Κωνσταντινίδης Στ. Γκότοβος Αθ. Τάμης Αν.
14:30	Κλείσιμο συνεδρίου

Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου θα λειτουργεί έκθεση διδακτικού υλικού στην αίθουσα καλλιτεχνικών μαθημάτων του Π.Τ. Π.Ε. Επίσης, στο χώρο της Βιβλιοθήκης θα λειτουργεί έκθεση βιβλίων σχετικών με τα θέματα του συνεδρίου.

